

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

Rehabilitacja – potrzeby i gotowość uczestniczenia

(wstępne wyniki badań)

dr Piotr Szukalski

Uniwersytet Łódzki, ekspert Instytutu Spraw Publicznych

Pełne wyniki badań zostaną zamieszczone w raporcie Instytutu Spraw Publicznych przygotowywanym dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

dr Piotr Szukalski, konferencja ZUS i ISP „To idzie starość – polityka społeczna wobec procesu starzenia się ludności w Polsce”, Warszawa, 4 lipca 2008

Rehabilitacja to działania ukierunkowane na przywrócenie jednostce zdolności do funkcjonowania w danej społeczności. Główne jej funkcje to:

- 1) usprawnienie jednostki upośledzonej psychicznie, fizycznie lub społecznie,
- 2) zapewnienie jej możliwości uczenia się, wykonywania pracy, egzystencji w społeczności

Celem prezentowanej części badania było określenie gotowości badanych do podjęcia rehabilitacji medycznej i zawodowej w sytuacji wystąpienia długotrwałych problemów zdrowotnych uniemożliwiających lub utrudniających wykonywanie dotychczasowej pracy zawodowej.

Zdawać sobie należy sprawę, iż dalszej części prezentacji mamy do czynienia z deklaracjami, a zatem wyidealizowanym spojrzeniem na badane zagadnienie.

W niniejszej prezentacji uwaga zostanie skoncentrowana na trzech kwestiach szczegółowych:

- uwarunkowaniu przechodzenia na rentę;
- oczekiwaniach respondentów wobec instytucji ubezpieczenia społecznego w przypadku wystąpienia długotrwałych problemów zdrowotnych
- korzystania z rehabilitacji w ostatnich latach przez respondentów

Uwarunkowania przechodzenia na rentę:

- Wśród badanych przeważała opinia, że najpierw należy podjąć próbę leczenia i rehabilitacji, a w przypadku niepowodzenia przejść na rentę (39,1%).
- Jedna czwarta badanych uważa, że należy podjąć próbę leczenia i rehabilitacji.
- Prawie 19% badanych odpowiedziało, że osoba z długotrwałymi problemami zdrowotnymi powinna przejść na rentę lub emeryturę .
- Tylko 11,4% osób wyraziło opinię, że należy podjąć próbę leczenia i rehabilitacji, a w przypadku niepowodzenia skorzystać z przekwalifikowania zawodowego.

Oczekiwania wobec instytucji ubezpieczenia społecznego w przypadku wystąpienia długotrwałych problemów zdrowotnych (1)

- 81% respondentów oczekiwałoby otrzymywania renty.
- 76% respondentów oczekiwałoby rehabilitacji leczniczej, która umożliwiłaby w konsekwencji powrót do pracy zawodowej.
- Niespełna 46% osób oczekiwałoby zmniejszenia czasu pracy.
- Najmniej badanych oczekiwałoby pomocy przy przekwalifikowaniu zawodowym umożliwiającym wykonywanie innej pracy (34%).

Oczekiwania wobec instytucji ubezpieczenia społecznego w przypadku wystąpienia długotrwałych problemów zdrowotnych (2)

- 88% respondentów uważa, że prawo ubiegania się o rentę powinno zależeć od wcześniejszego podjęcia rehabilitacji medycznej lub innego działania leczniczego.
- 56% uważało, że przed otrzymaniem renty dana osoba powinna podjąć próbę przekwalifikowania się lub zmienić wykonywany zawód.
- Prawie 44% respondentów uważało, że próba przekwalifikowania nie powinna to być warunkiem pozwalającym na ubieganie się o rentę.
- 64% sądzi, że osoba ubiegająca się o rentę powinna wcześniej podjąć starania o zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Oczekiwania wobec instytucji ubezpieczenia społecznego w przypadku wystąpienia długotrwałych problemów zdrowotnych (3)

- Respondenci uważali, iż osobę mającą problemy ze zdrowiem nie należy nadmiernie długo „męczyć” rehabilitacją przed przyznaniem renty – dominowały odpowiedzi uznające, iż okres taki powinien wynosić 10-12 miesięcy, przy czym jedynie 15% podawało okres przekraczający rok.
- 28% badanych odpowiedziało twierdząco na pytanie, czy istnieje wiek, powyżej którego nie powinno się już uzależniać przyznania świadczenia rentowego od poddania się rehabilitacji lub przekwalifikowaniu. 38% stwierdziło, że nie ma takiego wieku.
- Średnia wieku wymienianego jako zwalniający od konieczności podejmowania praktyk rehabilitacyjnych jest stosunkowo niska i wynosi 53 lat.

Uczestnictwo w rehabilitacji medycznej:

1) Spośród badanych 23% korzystało w ciągu ostatnich 5 lat z rehabilitacji medycznej

2) Prawie 82% spośród osób korzystających z rehabilitacji uzyskało skierowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia, 18% z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, 5% z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, niecałe 4% z Państwowego funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

3) 26% spośród osób korzystających z rehabilitacji w ciągu ostatnich 5 lat twierdziło, że nastąpiła u nich znaczna poprawa stanu zdrowia, 57% uważa, że nastąpiła poprawa zdrowia, ale była ona niewielka, 15% deklarowało, że pomimo rehabilitacji ich stan zdrowia nie uległ poprawie.

Uczestnictwo w rehabilitacji medycznej (2)

Skuteczność działań podejmowanych w trakcie rehabilitacji:

- Tylko 7,5% respondentów stwierdziło, że rehabilitacja spełniła ich oczekiwania w bardzo dużym stopniu.
- 35% wskazało a duży stopień w zakresie spełnienia oczekiwań odnośnie do rehabilitacji.
- 43% respondentów stwierdziło, że rehabilitacja spełniła ich oczekiwania tylko w niewielkim stopniu.
- Prawie 5%, że w bardzo małym stopniu.
- 8% twierdziło, że rehabilitacja nie przyniosła spodziewanych przez nich efektów.

Podsumowanie (1):

Respondenci dostrzegają **wagę i znaczenie rehabilitacji**. Należy podkreślić, że ponad **80% badanych** uznało, iż **przyznanie renty** powinno być **uzależnione od podjęcia próby leczenia i rehabilitacji**. Niepokojąca może się wydawać **wysokość wieku**, po którym respondenci uznali, że przyznanie świadczenia nie powinno zależeć od podjęcia leczenia lub rehabilitacji (średnia 53 lata). Należy jednak zaznaczyć, że ponad 50% respondentów nie potrafiło wskazać tego wieku.

Większość respondentów wskazała w przypadku długotrwałych problemów zdrowotnych na przyznanie renty jako najlepsze działania instytucji publicznych, a rehabilitację wskazywali w drugiej kolejności. Najmniej respondentów wskazało na pomoc w przekwalifikowaniu zawodowym jako na działanie którego oczekiwaliby od instytucji publicznych. Wynik ten pokazuje, że zmiana wykonywanego zawodu nie jest rozpatrywana jako alternatywa przejścia na rentę lub wcześniejszą emeryturę.

Podsumowanie (2):

Respondenci utożsamiają rehabilitację jedynie z oddziaływaniem na fizycznie pojmowany stan zdrowia i nie są chętni do podejmowania szkoleń czy zmiany wykonywanego zawodu jako narzędzia pozwalającego na dalszą pracę zawodową w przypadku długotrwałych i poważnych problemów zdrowotnych (prawie 44% wskazań).

Badani mają bardzo „ortodoksyjne” opinie na temat swojej aktywności w sferze odpowiedzialności za swój stan zdrowia. Z części dotyczącej stanu zdrowia i stylu życia wynika duże rozpowszechnienie przekonania, iż ich stan zdrowia to sfera, za którą odpowiedzialni są „profesjonaliści”.

Prawie 60% respondentów, którzy w ostatnich 5 latach korzystali z rehabilitacji medycznej, odczuło tylko niewielką poprawę stanu zdrowia. Oznacza to, że rehabilitacja nie spełniła oczekiwań respondentów, a jej efekty nie są zadowalające

Wnioski:

- Należy w większym stopniu uzależnić uzyskanie świadczenia rentowego od podjęcia rehabilitacji
- Należy przeprowadzić kampanię społeczną ukierunkowaną na rozbudzenie oczekiwań co do konieczności i możliwości przekwalifikowania się w przypadku zaistnienia kłopotów zdrowotnych
- Należy promować elastyczne formy zatrudnienia jako możliwość większego włączenia w rynek pracy osób z długotrwałymi problemami zdrowotnymi.